

31 Ὄταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, 32 καὶ **συναχθῶσεται** (θά **συγκεντρωθοῦν/συναχθοῦν**) ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ **ἀφοριεῖ** (θά **ξεχωρίσει**) αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ὡς περ ὁ ποιμὴν **ἀφορίζει** (**ξεχωρίζει**) τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33 καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφη ἐξ εὐωνύμων. 34 τότε **ἔρεῖ** (θά **πεί**) ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομίσατε τὴν ἰστομασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 35 ἐπεινάσα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμιν, καὶ συνηγάγετέ με, 36 γυμνός, καὶ **περιεβάλετέ** (**ἐνδύσατε**) με, ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμιν, καὶ ἤλθετε πρὸς με. 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38 πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγόμεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39 πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41 τότε ἔρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἰτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. 42 ἐπεινάσα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, 43 ξένος ἦμιν, καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενής καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. 44 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διουκονήσαμεν σοι; 45 τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46 καὶ **ἀπελεύσονται** (θά **ἀποχωρήσουν/φύγουν**) οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Γραμματικά σχόλια

1. **συναχθῶσεται**: γ' ἐνκ. πρόσωπο Παθ. Μέλλ. (συναχθῆσομαι) τοῦ ρ. Μ.Φ./Π.Φ. συνάγομαι (συγκεντρώνομαι/συναθροίζομαι) σύνθετο: σύν + ἄγομαι· Ε.Φ. ἄγω = ὁδηγῶ, φέρω· Μ.Φ./Π.Φ. ἄγομαι = ὁδηγοῦμαι. (βλ. καὶ 9ο μάθ.).
2. **ἀφοριεῖ**: γ' ἐνκ. πρόσωπο χρόνου Μέλλ. (ἀφοριεῶ) τοῦ ρ. Ε.Φ. ἀφορίζω (ξεχωρίζω, ἀποκόπτω) σύνθετο: ἀπό + ὀρίζω· Ἐν. ὀρίζω (θέτω ὄρια, προσδιορίζω, τάσσω, χωρίζω), Πρτ. ὠρίζον, Μέλλ. ὀριεῶ, Ἀορ. ὠρίσκα, Πρκ. ὠρίκα, Υπ. ὠρίκειν· **ὄρος** (μέ δασεῖα καὶ ὄρεῖα) = σύνορο, τοπικὸ ἢ χρονικὸ ὄριο· κανόνας, συμφωνία· [ἐνῶ: **ὄρος** (μέ ψιλὴ καὶ ὄρεῖα) = βουνό].
3. **ἔρεῖ**: γ' ἐνκ. πρόσωπο χρόνου Μέλλ. (ἐρεῶ) τοῦ ρ. Ε.Φ. λέγω (λέγω, ὁμιλῶ)· Ἐν. λέγω, Πρτ. ἔλεγον, Μέλλ. λέξω/ἐρεῶ, Ἀορ. ἔλεξα/εἶπα, Ἀορ. εἶπον, Πρκμ. εἶρικα, Υπ. εἰρίκειν (βλ. καὶ 9ο μάθ.).
4. **περιεβάλετε**: β' πληθ. πρόσωπο χρόνου Ἀορ. β' (περιεβαλον) τοῦ ρ. Ε.Φ. περιβάλλω (ρίχνω γύρω ἀπὸ, ἐνδύω) σύνθετο: περί + βάλλω· Ἐν. βάλλω (ρίπτω ἀπὸ μακριά, χτυπῶ, καταβάλλω), Πρτ. ἐβαλλον, Μέλλ. βαλῶ, Ἀορ. ἐβαλον, Πρκμ. βέβληκα, Υπ. ἐβεβλίκειν· τὸ ρ. ὑπάρχει σύνθετο σχεδὸν μέ ὅλες τίς προσθέσεις.
5. **ἀπελεύσονται**: γ' πληθ. πρόσωπο χρόνου Μέλλ. (ἀπελεύσομαι) τοῦ ἀποθετικοῦ ρ. ἀπέρχομαι (ἀποχωρῶ, φεύγω ἀπὸ κάποιον τόπο) σύνθετο: ἀπό + ἔρχομαι· Ἐν. ἔρχομαι, Πρτ. ἦεν/ῆα, Μέλλ. εἰμι/εἰλεύσομαι, Ἀορ. εἶ/ἦλθον, Πρκμ. ἐλύνθηα, Υπερσ. ἐλύνθηεν **παράγωγα/σύνθετα**: ἔλευσις, ἐπιλυς (Ξενοφερμένος), νέλυς (αὐτός πού μόλις ἔφθασε), ἐλευθερία, κέλυσθος (ὁδός) καὶ ἀπὸ τόν Μέλλ. [εἶμι, εἶ, εἶσι, ἔμεν, ἔτε, ἔασι] δύο θέματα -εἰ καὶ -ι-] προέρχονται τὰ: ἰταμός (ὀρμητικὸς ἀναδής, θρασύς), ἰτός (διαβατός), ἀπρόσιτος (ἀπλησίαστος), ἐξίτιλος (ξεθωριασμένος), ἀνεξίτιλος.

Συντακτικά σχόλια - Η πρόταση ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενό της

- α. κρίσις (ἢ ἀποφαντική): ἡ πρόταση μέ τὴν ὁποία διατυπώνεται μία κρίση, μία σκέψη ἢ δίνεται μία πληροφορία· π.χ. Καὶ συναχθῶσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη. (Ματθ. κε' 31-46, Η Μέλλουσα Κρίση)
- β. ἐπιθυμία: ἡ πρόταση μέ τὴν ὁποία ἐκφράζεται μία ἐπιθυμία, προσταγή, εὐχή, παράκλησις ἢ συγκατάθεσις· π.χ. Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. (Λουκ. ιν' 10-14, Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου)
- γ. ἐρωτηματική: ἡ πρόταση μέ τὴν ὁποία διατυπώνεται μία ἐρώτησις· π.χ. Κύριε, πότε σέ εἶδομεν πεινῶντα; (Ματθ. κε' 31-46, Η Μέλλουσα Κρίση)
- δ. ἐπιφωνηματική: ἡ πρόταση μέ τὴν ὁποία ἐκφράζεται ἓνα ἔντονο συναίσθημα· π.χ. (Οἱμοὶ [ἀλίμονο]), ἐγὼ λιμῶ ἀπόλλυμαι! (Λουκ. ιε' 11-32, τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ)

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Γεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Γερασίμου Ἰλισίων

Διαδίκτυακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση
τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης

«Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καὶ τραγουδοῦμε μέ τὴν ἴδια γλῶσσαν», Γιώργος Σεφέρης

ἔνδον (ἐπίρ., ἐντός, μέσα, ιδίως ἐντός τῆς οἰκίας) → ἐνδότερα (τά), ἐνδοσκοπία

ἐνέημι (σύνθ. ρ., ἐν+ἤμι, ἀφήνω/ρίχνω μέσα) → ἐνεση

ἐρείδω [ρ., στηρίζω, στυλώνω] → ἔρεισμα, ἀντηρίδα (ὑποστήριγμα, ἀντιτεῖχισμα)

ἐρέφω [ρ., στεγάζω, σκεπάζω] → ὄροφος (ἀλλά: ἡμῶροφος, δῶροφος), ὄροφή

ἔτυμος [ἐπίθ., ἀληθής, γνήσιος, βέβαιος· ποιητ. ἐτέος] → ἐτυμολογία

Ὅμηρικὸ Λεξικὸ Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἐκδ. 1988

βάλλω, (Μ.Φ. βάλλομαι).

θέματα -βαλ-, -βελ-, -βλη-

ὀρίζω, (Μ.Φ. ὀρίζομαι).

θέματα -ὀριζ-,

παράγωγα/σύνθετα:

βαλιστικός, βέλος, βολή, ἐμβόλιμος, σύμβολο, ὑποβολιμαῖος (ὁ ἔξωθεν ἐπιβληθεὶς· μτφ. ὁ μὴ γνήσιος), βέλεμνον (τὸ βέλος, ποιητ.), βλωμός (μπουκά)..

παράγωγα/σύνθετα:

ὄριο, ὀρίζοντας, ὀριστικός, ὀρισμός, ἀπροσδιόριστος, ἐνορία, μεθόριος, σύνορο..

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀναβάλλω → ἀναβολή, **ἀποβάλλω** → ἀποβολή, **διαβάλλω** → διαβολή, **ἐκβάλλω** → ἐκβολή, **εἰσβάλλω** → εἰσβολή, **προβάλλω** → προβολή, **καταβάλλω** → καταβολή

σύνθετα ρήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀφορίζω → ἀφορισμός (διαχωρισμός), **ἐπανακαθορίζω** → ἐπανακαθορισμός, **διορίζω** → διορισμός, **περιορίζω** → περιορισμός, **προορίζω** → προορισμός

Ποιές ἀπὸ τίς λέξεις τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια/κοινὴ ρίζα με τίς λέξεις τῆς στήλης Α'; Κυκλῶστε τίς σωστές.

Α'	Β'
βάλλω	βέβηλος, βελόνη, ἐμβολή, βατός, ἐμβόλιο, ἀδιάβλητος, ἐμβλημα.
ὀρίζω	ὄρατός, ἀόριστος σύνορο, ὑπέρεια, ἐξόριστος, προορισμός, ὄρος.

www.agios-gerasimos.gr

Αθήνα 2019

ΜΑΘΗΜΑ 12ο

Ἐπίθετα καί Παραθετικά

α1. ΕΠΙΘΕΤΑ

Ἐπίθετα λέγονται οἱ λέξεις, οἱ ὁποῖες σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα κάποιου οὐσιαστικοῦ: (ἄρτος) **λευκός**, (οἰκία) **ύψηλή**, (ὄπλον) **βαρύ**.

Ἀπό τά ἐπίθετα:

1) τὰ περισσότερα ἔχουν τρία γένη, ἄρσενικό, θηλυκὸ καὶ οὐδέτερο, καὶ αὐτὰ λέγονται **τριγενῆ**,

π.χ. **ὁ** καλός, **ἡ** καλή, **τὸ** καλὸν - **ὁ** ἄκαρπος, **ἡ** ἄκαρπος, **τὸ** ἄκαρπον,
ὁ εὐθύς, **ἡ** εὐθεΐα, **τὸ** εὐθὺ - **ὁ** εὐγενής, **ἡ** εὐγενής, **τὸ** εὐγενές.

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἄρσενικό καὶ τὸ θηλυκὸ, καὶ λέγονται **διγενῆ**, π.χ. **ὁ** φυγὰς, **ἡ** φυγὰς - **ὁ** ἄρπαξ, **ἡ** ἄρπαξ.

✳ Τά τριγενῆ ἐπίθετα:

α) λέγονται **τρικατάληκτα**, ὅταν ἔχουν τρεῖς καταλήξεις (μία γιὰ κάθε γένος),
π.χ. κακός, κακή, κακὸν - βαρύν, βαρεῖα, βαρύν.

β) λέγονται **δικατάληκτα**, ὅταν ἔχουν δύο καταλήξεις (μία γιὰ τὸ ἄρσενικό καὶ τὸ θηλυκὸ καὶ μία γιὰ τὸ οὐδέτερο),
π.χ. ὁ, ἡ βάρερος, τὸ βάρερον - ὁ, ἡ εὐελπίς, τὸ εὐελπί - ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

Πῶς κλίνονται:

☞ Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ **θηλυκὸ** κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν **α'** κλίση, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄρσενικό καὶ τὸ οὐδέτερο ἄλλα κλίνονται κατὰ τὴν **β'** κλίση (καὶ λέγονται δευτερόκλιτα), **ἄλλα** ὅμως κλίνονται κατὰ τὴν **γ'** κλίση (καὶ λέγονται τριτόκλιτα):

π.χ. ὁ δίκαιος, ἡ δικαία, τὸ δίκαιον· ὁ εὐρύς, ἡ εὐρεΐα, τὸ εὐρύ.

☞ Τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα κατὰ τὴν **β'** κλίση, ἄλλα κατὰ τὴν **γ'** κλίση,

π.χ. : ὁ, ἡ βάναντος, τὸ βάναντον· ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

☞ Τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ περισσότερα κατὰ τὴν **γ'** κλίση,

π.χ. ὁ, ἡ μιγὰς· ὁ, ἡ φυγὰς· ὁ, ἡ κόλαξ· ὁ, ἡ ἄρπαξ.

α2. ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Παραδείγματα β' κλίτων ἐπιθέτων

Ἑνικός ἀριθμός

θ. καλο-, καλη-, θ. καλο-

Ὀν.	καλός	καλή	καλόν
Γεν.	καλοῦ	καλῆς	καλοῦ
Δοτ.	καλῶ	καλῇ	καλῶ
Αἰτ.	καλόν	καλήν	καλόν
Κλητ.	καλέ	καλή	καλόν

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὀν.	καλοί	καλαί	καλά
Γεν.	καλῶν	καλῶν	καλῶν
Δοτ.	καλοῖς	καλαῖς	καλοῖς
Αἰτ.	καλούς	καλάς	καλά
Κλητ.	καλοί	καλαί	καλά

☞ ☞ ☞

Ἑνικός ἀριθμός

θ. δικαιο-,δικαία-, δικαιο-

Ὀν.	δίκαιος	δικαία	δίκαιον
Γεν.	δικαίου	δικαίας	δικαίου
Δοτ.	δικαίῳ	δικαίᾳ	δικαίῳ
Αἰτ.	δίκαιον	δικαίαν	δίκαιον
Κλητ.	δίκαιε	δικαία	δίκαιον

Πληθυντικός ἀριθμός

Ὀν.	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια
Γεν.	δικαίων	δικαίων	δικαίων
Δοτ.	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις
Αἰτ.	δικαίους	δικαίας	δίκαια
Κλητ.	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια

→ Παρατηρήσεις

☞ Στὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα **σέ-ος**:

1) τὸ **θηλυκὸ** κανονικὰ λήγει **σέ-η**: σοφός, σοφή - τερπνός, τερπνή **ἄλλα** ὅταν πρὶν τὴν κατάληξη -ος τοῦ ἄρσενικοῦ ὑπάρχει **φωνήεν ἢ ῥ**, τότε τὸ θηλυκὸ λήγει **σέ-α μακρό** (ᾱ),

π.χ. νέ-ος, νέ-α· τέλει-ος, τελεί-α· νεκρ-ός, νεκρ-ᾱ (πλήν ὄγδο-ος, ὄγδό-η).

2) στὴν **ὀνομαστική** καὶ **γενική** **πληθυντικοῦ** τονίζονται **ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἄρσενικό** στίς ἴδιες πτώσεις,

π.χ. πλούσιαι, πλουσίῳ (πλούσιοι, πλουσίων)·
ἀρχαῖαι, ἀρχαίῳ (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων)·
μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).